

Videnskabsteori for økonomer - Sommereksamen 2023

Eksamensnummer: 229

5 sider

8 juni 2023

Opgave 1

1.1

Lucas fortæller meget tidligt, hvad hans mål vil teksten er. Han vil skabe en depression i den amerikanske økonomi ved at kreere en uforudsigelig ændring i pengemængden. Da hans forlystelsespark, Kennywood Park, har noget svarende til et lukket montært system vil han reducere pengemængden en enkel søndag i måneden ved at give færre biletter til forlystelser for samme mængde dollars. Han drager paralleler mellem medarbejderne og gæsterne og økonomiske agenter i den virkelige verden, samt sammenligner billetluge ved indgangen med centralbanken. På denne måde trækker han tråde til den virkelige verden. Han giver forskellige bud på, hvad konsekvenserne er, men intet konkret svar på i hvilken grad, ændringen vil påvirke medarbejderne og gæsterne. Han mener dog, at økonomien i parken den pågældende dag vil være dårligere end alle andre søndage, og der vil blive skabt en nedtrykt stemning i parken. Han bruger sin fortælling om Kennywood Park til at skabe et hypotetisk eksperiment, om hvordan en ændring i pengemængden vil skabe en dårlig dag for hele parken. Lucas positionerer sig dog kritisk overfor sin egen historie, da hans udlægning af verden er en simplificering af den virkelige verden. Men Lucas bruger historiefortælling som metoden til at beskrive noget komplekst i verden, fordi han mener, at historiefortælling er den eneste metode til at omtale økonomi.

1.2

Fra teksten fremgår det klart, at historiefortælling er et vigtigt værktøj i Lucas' arbejde. Lucas fralægger sig brugen af empiri, matematik og modeller, men bruger meget tydeligt metaforer til at beskrive økonomiske sammenhænge i den virkelige verden. Dette drager paralleler til McCloskeys udlægning af videnskab. Ifølge McCloskey skal videnskaben overbevise fornuftige mennesker om sammenhænge gennem retorik. McCloskey mener teori og falsifikation har en plads i videnskaben, men hun har

kritiseret modernisterne for at gå for meget op i statistisk og empiri, og hun mener, at hvis videnskaben bliver for bogstavelig og konkret, mister man lysten til at forstå og finde frem til den dybere mening i videnskaben. Her rammer Lucas rigtigt, da han tager et sted, forlystelsesparken, alle har kendskab til og omformerer det i vores fælles fantasi. Lucas følger McCloskeys anbefaling ved at gøre det mere virksomhedsnært ved at appellere til læserens pathos til at frembringe følelser i de folk, der også har prøvet at gå tidligere hjem på grund af manglende arbejde eller at ens yndlingsforlystelse er blevet dyre, så man ikke kan tage den mængde ture, man gerne vil. Banale ting som læseren med stor sandsynlighed har oplevet. Lucas har en klar pointe han vil overbevise folk om, og hans retorik er overbevisende, men tillader læseren at være med igennem det hele.

Netop denne omtalte simplifikation findes også i Rodriks holdninger. Han mener, at man ud fra kunstige miljøer og konstruktioner kan man fjerne baggrundseffekter og isolere den kausale effekt, man gerne vil undersøge. Rodrik sammenligner modeller med fabler, som han mener, kun er gode, hvis fablen har en tydelig morale at tage med videre. Her virker Lucas' eksperiment godt. Han opstiller en tydelig model gennem et eksperiment, hvori kun en enkel parameter ændres. Ved at lade parken opererer som normalt, og først ved parkens åbning at ændre vekselskursen, så forsøges det at fjerne alle baggrundseffekterne, og eksperimentet kigger derfor kun på den ene ændret parameter i parken, nemlig vekselskursen. Rodrik siger, at man ikke behøves at fange alle antagelserne i modellen, så længe man fanger formålet. Til dette kan knyttes, at Lucas ændrer pengemængden i parken, hvilket leder til en nedtrykt stemning i parken. Ligesom fablen har en klar morale, så har eksperimentet Lucas opstiller også en klar pointe/kausal sammenhæng.

1.3

Som Lucas selv nævner, så kan vil han beskrive verden og ikke hans fiktive eksperiment. Dog behøver analogiens begrænsninger ikke være en svaghed som sådan. Milton Friedman argumenterer for at en model/teori skal simpel, men udbytterig. Simpelheden af Lucas er diskuteret, men hvor udbytterig teorien er, handler ifølge Friedman om forudsigelserne er så præcise som mulige. Man bør altså validere, hvor præcise forudsigelserne for modellen er, og forkaste modellen, hvis den ikke rammer godt nok. Men lad os antage, at modellen kan forudsige meget præcist, hvad der vil ske, hvis intet andet end pengemængden ændres, så vil det være en frugtbar model. En frugtbar model, som der vil kunne videreudvikles på, og gøre videnskabsmænd endnu klogere.

Selvom fokus for både McCloskey og Friedman er et andet sted, så mener ingen af dem, at man skal forkaste ideen om falsifikation, som Karl Popper omtaler. Falsifikationsprincippet handler om, at man kan modbevise en teori. Popper mener, at en videnskab kun består, når den kan falsificeres. Popper mener, det er vigtigt, at teorierne er stramt formuleret, så man let kan finde en kausal sammenhæng.

Men når man tester, så skal der opstilles en eller flere hjælpehypoteser for at fange det samlede billedet. Medtages dette ikke, og der findes en modsatrettet observation, så vil man ikke vide hvilken del af videnskaben, der er problemet. Her kan man kritisere Lucas' historie, for han definerer aldrig en reel teori eller hjælpehypoteser, der er testbare. Der mangler stramhed/simplifikation af teksten, hvorfor man kan diskutere om dette er falsifertbart, og hvis hans implikationer testes, men giver fejl, hvor skal fejlene så findes?

Her ville Rodriks tese om anvendelse af matematikken til at skabe bindeled mellem fagfolk skabe klarhed mellem Lucas og andre videnskabsfolk. At skære det ned til matematik ville gøre det nemmere at fange Lucas' pointe i en testbar implikation med hjælpehypoteser. Dette kan sammenlignes med John Maynard Keynes' første tanker om statslige indvirkning og dens implikationer på samfundets økonomi. Hans tanker blev først senere, samlet i matematikkens love, hvorfor Popper i starten formentlig ikke ville kalde det en videnskab, da hans teori var for bred, og endnu ikke var kommet ned på matematikkens kompakte love. Det kan derfor være en begrænsning for Lucas' tekst, at den ikke medtager matematikken og dens logiske systematikker.

Opgave 2

2.1

Muns mener, at handel er meget vigtig for England for at fastholde sin position, som et rigt land. Han mener, at landet altid skal sikre, at de eksportere mere end de importere. Dette skal gøres for at opbygge statens skattekammer i ædelsten og guld, som han mener er det bedste mål for hvor rigt landet er. Han opstiller en simpel ligning, hvori England bliver rigere, hvis landet akkumulerer overskuddet på betalingsbalancen for hvert år. Muns udtalelser stemmer godt overens med det merkantilistiske syn på økonomi, der blev fremtrædende i hans tid. Merkantilister så den akkumulerede velstand i skattekammeret som det bedste mål for rigdom. Fremfor at geninvestere profitten, så skulle det opbevares eller byttes til opbevarelige ting med værdi. Selvom Hume også går ind for handel, mener han ikke, at et overskud på betalingsbalancen nødvendigvis er positivt. Han argumenterer for, underskud på betalingsbalancen kan være positivt, da lønningerne i indlandet kan være lavere end udlandet, hvorfor det er billigere at producere varen i indlandet. Udenlandske aktører vil hermed efterspørge indenlandske varer, hvilket vil få produktivitetsstigninger i indlandet, som i sidste ende leder til højere velstand. Humes teori vil altså gavne velstanden for alle borgere og skabe økonomisk vækst, som vi kender det i dag med produktivitetsvækst.

2.2

De to tekster har forskellige ideer om, hvordan penge skal være i samfundet. Mun ser penge som noget håndfast. Ifølge ham var penge, som vi kender det i dag, ikke et begreb. Penge i hans forstand var ting der har reel værdi, som ædelsten, guld og sølv. Altså genstande der havde værdi irrelevant af omgivelserne. Muns blik på handel minder derfor om en bytteøkonomi, og overskuddet indsamlet skal omdannes til ædelsten el., som vil kunne opbevares og sammenligne rigdom på tværs af lande. Modsat ser Hume anderledes på penge og handel. Hume tænker på at indføre en national valuta, der skal simplificere økonomiske transaktioner mellem agenter i økonomien. Hume frembringer ideen om at udvide banksystemet ”opfundet” i Skotland i retning af det vi kender i dag. Modsat Mun skulle central banken udstede papirpenge, der kunne cirkulere i økonomien. Papirpengene skal ikke have en reel værdi, men det skal være et middel for bankerne til at sikre troværdige transaktioner mellem agenterne i økonomien. Derfor ville det ikke være klogt at bruge guld som en valuta, da det er sværere at omsætte og opbevare.

Mun og Hume er derfor enige om, at der skal være et banksystem i økonomien. Der er dog forskelle på, hvordan dette banksystem skal opføre sig. Hvor Mun gerne ser, at bankerne sparer op og sikrer sig stor kapital, så ser Hume at denne kapital skal være i konstant cirkulation, da pengene ved ind- og udlån konstant forsøger af forøge den samlede velstand for alle. Hume mener nemlig, at penge i konstant bevægelse vil blive investeret i blandt andet produktivitetsstigninger, hvilket vil lede til billigere varer som til sidst levere større eksport, fordi indenlandske varer er billigere. Så hvor Mun er merkantilist, kan man argumentere for at Hume snakker om begyndende kapitalisme.

2.3

Det kan være svært at sammenligne de to teorier frembragt af Mun og Hume, for de er skrevet i forskellig tid, hvor normer og teknologi ikke var ens. Opfattelser har gennem tidsperiode ændret sig efter man har opnået mere viden. Både Mun og Hume er enige om at handel er vigtigt, men det er hvordan handlens opfattelse er, der er diskussion om. Dette giver mening, da Hume har observeret fejlene i merkantismen, som Mun ikke kunne. Hume har altså bygget oven på handelsteorien som Mun frembragte. Man kan derfor tænke på det som paradigmer gennem Kuhns teori. Ifølge Kuhn er et paradigme en forståelsesramme af opfattelser som man deler med andre. Indenfor paradigmet skal der være nogle fællestræk og antagelser som går igen. Blandt Mun og Hume er det for eksempel at handel er godt. Hume argumenterer mod merkantismen, hvorfor man kan forestille sig, at den har været den teori, som har flest tilhængere, og man kan fortolke merkantilismen som det dominerende paradigme. Men gennem tid finder fx Hume observationer som forståelsesrammen i paradigmet ikke kan forklare, han begynder derfor at tænke anderledes omkring paradigmet, og da problemstillinger

ikke kan forklares inden for paradigmet, og anomalierne er blevet for store, så er man nødt til at lave et paradigmeskift til et andet paradigme. Man kan derfor argumentere for, at Humes paradigmeskifter virker, og videnskabs- og fagfolk har hældt til Humes paradigme, hvilket i længden har gjort det dominerende ift. andre paradigmer med samme fællestræk. Kuhn ligger dog vægt på, at man ikke direkte kan sammenligne de to paradigmer, da teorierne er metodologisk forskellige, og dannet med forskellige værktøjer i de to perioder.